

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

22. detsember 2022*

Eelotsusetaotlus – Inimtervishoius kasutatavad ravimid – Direktiiv 2001/83/EÜ – Artikli 86 lõige 1 – Mõiste „ravimite reklaamimine“ – Artikli 87 lõige 3 – Ravimite mõistlik kasutamine – Artikkel 90 – Reklaami sisu keelatud elemendid – Käsimüügiravimite ning hüvitamisele mittekuuluvate ravimite reklaamimine – Hinnal põhinev reklaamimine – Sooduspakkumiste reklaamimine – Kombineeritud müügi reklaamimine – Keeld

Kohtuasjas C-530/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Latvijas Republikas Satversmes tiesa (Läti konstitutsioonikohus) 6. oktoobri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. oktoobril 2020, menetluses

„EUROAPTIEKA“ SIA

menetluses osales:

Ministru kabinets,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident L. Bay Larsen, kodade presidendid A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan, P. G. Xuereb, L. S. Rossi (ettekandja), D. Gratsias ja M. L. Arastey Sahún, kohtunikud J.-C. Bonichot, S. Rodin, F. Biltgen, M. Gavalec, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- „EUROAPTIEKA“ SIA, esindaja: *advokāts* M. Pētersons,
- Kreeka valitsus, esindajad: A. Dimitrakopoulou ja V. Karra,
- Läti valitsus, esindajad: K. Pommere, I. Romanovska ja V. Soņeca,

* Kohtumenetluse keel: läti.

- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Sauka ja A. Sipos,

olles 9. detsembri 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

arvestades 2. märtsi 2022. aasta kohtumäärust menetluse suulise osa uuendamise kohta ning 22. märtsi 2022. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- „EUROAPTIEKA“ SIA, esindaja: *advokāts* M. Pētersons,
- Läti valitsus, esindajad: J. Davidoviča ja I. Romanovska,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Sauka ja A. Sipos,

olles 9. juuni 2022. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivi 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta (EÜT 2001, L 311, lk 67; ELT eriväljaanne 13/27, lk 69), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiviga 2004/27/EÜ (ELT 2004, L 136, lk 34; ELT eriväljaanne 13/34, lk 262), (edaspidi „direktiiv 2001/83“) artikli 86 lõiget 1, artikli 87 lõiget 3 ja artiklit 90.
- 2 Taotlus on esitatud menetluses, mis algatati Lätis asutatud ning nimetatud liikmesriigis farmaatsiavaldkonnas tegutseva äriühingu „EUROAPTIEKA“ SIA taotlusel sellise riigisisese õigusnormi õiguspärasuse küsimuses, mille kohaselt on ravimireklaam teataval kujul keelatud.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2001/83 põhjendused 2 ja 45 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Ravimite tootmist, turustamist ja kasutamist reguleerivate eeskirjade põhieesmärgiks peab olema rahvatervise kaitse.

[...]

(45) Isegi retseptita ravimite ülemäärane ja järelemõtlematu reklaamimine üldsusele võib kahjustada rahvatervist. Kui on lubatud üldsusele ravimeid reklaamida, peaks see vastama teatavatele määratletud kriteeriumidele.“

4 Direktiivi 2001/83 VIII jaotis „Reklaamimine“ ja VIIIa jaotis „Teave ja reklaam“ sisaldavad vastavalt artikleid 86–88 ja artikleid 88a–100.

5 Direktiivi artiklis 86 on sätestatud:

„1. Käesolevas jaotises hõlmab mõiste „ravimite reklaamimine“ kõiki ravimite koduüksel propageerimise viise, klientide värbamist või ravimite väljakirjutamise, tarnimise, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendeid; eelkõige hõlmab see järgmist:

– ravimite reklaamimine üldsusele,

[...]

2. Käesolev jaotis ei hõlma järgmist:

– V jaotise sätetele vastavad markeeringud ja infolehed,

– teatava ravimiga seotud konkreetsele küsimusele vastamiseks vajalik kirjavahetus, millele võimaluse korral lisatakse materjal, millel puudub müügiedenduslik iseloom,

– faktilised andmed ja võrdlusmaterjalid, mis on seotud näiteks pakendi muutuste, ravimi üldiste ettevaatusabinõude hulka kuuluvate kõrvaltoime hoiatuste, kaubakataloogide ja hinnakirjadega, tingimusel et need ei sisalda andmeid ravimite kohta,

– inimeste tervist või haigusi käsitlev teave, tingimusel, et selles puudub isegi kaudne viide ravimitele.“

6 Direktiivi 2001/83 artiklis 87 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid keelavad kõikide selliste ravimite reklaamimise, millele ei ole antud müügiluba vastavalt ühenduse õigusele.

2. Ravimireklaami kõik osad peavad olema kooskõlas ravimi omaduste kokkuvõttes loetletud andmetega.

3. Ravimi reklaam:

– soodustab ravimi mõistlikku kasutamist, esitledes seda objektiivselt ja ilma selle omadusi liialdamata,

– ei tohi olla eksitav.“

7 Direktiivi artikli 88 lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid keelustavad järgmiste ravimite reklaamimise:

a) need on vastavalt VI jaotisele saadaval ainult arstireseptiga;

b) need sisaldavad rahvusvaheliste konventsioonide, näiteks ÜRO 1961. ja 1971. aasta konventsioonide kohaselt narkootiliste või psühhotroopsete ainetena määratletavaid aineid.

2. Üldsusele võib reklaamida ravimeid, mis oma koostise või otstarbe poolest on ette nähtud ja mõeldud kasutamiseks vajaduse korral apteekri nõuandel ilma arsti diagnoosi, ettekirjutuse või järelevalveta.

3. Liikmesriigid võivad keelustada oma territooriumil hüvitamisele kuuluvate ravimite reklaamimise üldsusele.“

8 Direktiivi artikli 89 lõikes 1 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks artikli 88 kohaldamist, ravimi reklaam üldsusele:

[...]

b) sisaldab järgmist miinimumteavet:

– ravimi nimetus ja üldnimetus, kui ravim sisaldab ainult üht toimeainet,

[...]“.

9 Sama direktiivi artikkel 90 on sõnastatud järgmiselt:

„Ravimi reklaam üldsusele ei tohi sisaldada materjali, mis:

a) jätab mulje, et meditsiinilist konsultatsiooni ega kirurgilist operatsiooni ei ole vaja, pakkudes eelkõige diagnoosi või ravi posti teel;

b) kinnitab, et ravimi kasutamisel on tagatud selle toime, sellega ei kaasne kõrvaltoimeid ning et kõnealuse ravimi toime on parem või sama hea kui mõne teise ravi või ravimi toime;

c) kinnitab, et inimese tervist saab parandada ravimi manustamisega;

d) kinnitab, et inimese tervis võib halveneda ravimi võtmata jätmise korral; seda keeldu ei kohaldata artikli 88 lõikes 4 nimetatud vaktsineerimiskampaaniate suhtes;

e) on mõeldud ainult või peamiselt lastele;

f) viitab soovitudele, mida on andnud teadlased, tervishoiutöötajad või sellised isikud, kes ei kuulu kumbagi eespool nimetatud rühma, kuid kes oma tuntuse tõttu võivad soodustada ravimite tarbimist;

g) kinnitab, et ravim on toiduaine, kosmeetikatoode või mõni muu tarbekaup;

h) kinnitab, et ravimi ohutus või tõhusus on tingitud selle looduslikkusest;

i) võib haigusloo kirjeldamisel või üksikasjalikul esitamisel viia eksliku isediagnoosimiseni;

j) viitab sobimatul, hirmutaval või eksitaval viisil väidetavale paranemisele;

k) kasutab sobimatuid, hirmutavaid või eksitavaid piltkujutisi, mis käsitlevad inimorganismis haigusest või vigastusest tingitud muutusi või ravimi toimet inimorganismile või mõnele selle osale.“

Läti õigus

- 10 Valitsuse 17. mai 2011. aasta määruse nr 378, millega kehtestatakse ravimite reklaamimise üksikasjalikud eeskirjad ja kord, mille alusel on ravimite valmistajatel lubatud arstidele anda tasuta raviminäidiseid (Ministru kabineta noteikumi Nr. 378 „Zāļu reklamēšanas kārtība un kārtība, kādā zāļu ražotājs ir tiesīgs nodot ārstiem bezmaksas zāļu paraugus“) (*Latvijas Vēstnesis*, 2011, nr 78; edaspidi „määrus nr 378“), punktis 18.12 on märgitud:

„Ravimi reklaam üldsusele ei tohi sisaldada teavet, mis ergutab ravimit ostma, õigustades ravimi ostmise vajalikkust ravimi hinnaga, kuulutades välja erilise hinnasoodustuse või rõhutades, et ravimit müüakse koos teiste ravimite (sealhulgas soodushinnaga) või toodetega.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 11 EUROAPTIEKA kuulub kontserni, mille omandis on Lätis apteekide võrgustik ja ravimite jaemüügiga tegelevad äriühingud. Läti õiguse kohaselt on apteekidel lubatud pakkuda ka muid tervisetooteid peale ravimite.
- 12 EUROAPTIEKA kuulutas 2016. aasta märtsis oma veebisaidil ja kuukirjas välja soodusmüügi, milles pakuti vähemalt kolme toote ostmisel iga ravimi ostuhinna vähendamist 15% võrra. Veselibas inspekcijas Zāļu kontroles nodaļa (tervishoiuinspeksiooni ravimijärelevalve talitus, Läti) keelas määruse nr 378 punktile 18.12 tuginedes 1. aprilli 2016. aasta otsusega EUROAPTIEKA-l selle soodusmüügi kohta reklaami levitada.
- 13 EUROAPTIEKA esitas 8. jaanuaril 2020 taotluse kontrollida selle sätte põhiseadusele vastavust Latvijas Republikas Satversmes tiesale (Läti konstitutsioonikohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus. Taotluse põhjendamiseks väitis EUROAPTIEKA muu hulgas, et seda sätet ei kohaldata mitte ainult konkreetse ravimi reklaamile, vaid ka ravimite reklaamimisele üldiselt. Direktiivi 2001/83 sätteid, mille rakendamine on määruse nr 378 ese, ei ole aga kohaldatavad farmaatsiaspektori või ravimite mis tahes reklaamile üldiselt, vaid üksnes teatavate ravimitega seotud reklaamile. Küll aga on EUROAPTIEKA väitel asjaomase direktiiviga ravimite reklaami valdkond täielikult ühtlustatud, mistõttu see direktiiv takistab liikmesriikidel kehtestada oma õigusaktides täiendavaid kõnealust reklaami piiravaid eeskirju. EUROAPTIEKA väidab, et määruse nr 378 punkti 18.12 ette nähes täiendas valitsus direktiivi 2001/83 artiklis 90 sätestatud reklaami keelatud osade loetelu ja rikkus seeläbi ELTL artikli 288 kolmandat lõiku.
- 14 Valitsus leiab omalt poolt, et direktiivi 2001/83 artikli 86 lõikes 1 sisalduvat mõistet „ravimite reklaamimine“ tuleb tõlgendada laialt ning et kõikide selliste ravimite reklaamimise keeldu, mis ei vasta osutatud direktiivi artikli 87 lõikes 3 ette nähtud nõudele, mille kohaselt peab ravimireklaam soodustama ravimi mõistlikku kasutamist, tuleb kohaldada mitte ainult konkreetse ravimi, vaid kõigi ravimite suhtes üldiselt. Määruse nr 378 punkt 18.12 võeti aga vastu eesmärgiga vähendada käsikäsitavate ravimite ebamõistlikku kasutamist, mis võib tuleneda kõnealustele ravimitele nende hinna põhjal tehtud reklaamist. Kõnealuse riigisisese sättega kehtestatud

rangemad nõuded põhinevad seega nimetatud direktiivi põhjenduses 45 väljendatud vajadusel kaitsta rahvatervist ohu eest, mis võib tuleneda ülemäärasest ja järelemõtlematust reklaamist. Nimetatud riigisisene säte on seega asjaomase direktiiviga kooskõlas.

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et määruse nr 378 punkt 18.12 on ravimite reklaamimist reguleeriv õigusnorm direktiivi 2001/83 tähenduses ning see direktiiv lubab kehtestada selliseid eeskirju, nagu on vastavas riigisiseses sättes ette nähtud, kui need eeskirjad on kooskõlas selle direktiivi eesmärkidega. Tal on siiski tekkinud küsimus nimetatud direktiivi artikli 86 lõike 1, artikli 87 lõike 3 ja artikli 90 tõlgendamise kohta.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob kõigepealt välja, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb direktiivi 2001/83 artikli 86 lõikes 1 sisalduvat mõistet „ravimite reklaamimine“ tõlgendada väga laialt, lähtudes asjaomase sõnumi müügiedenduslikust eesmärgist. Siiski võib tuleneda kõnealuse direktiivi artikli 89 lõike 1 punkti b esimese taande sõnastusest, mille kohaselt peab ravimi reklaam sisaldama ravimi nimetust, et üksnes konkreetsete kindlaksmääratud ravimite reklaam on „ravimite reklaamimine“ selle direktiivi tähenduses. Kui see on nii, siis ei pruugi määruse nr 378 punktis 18.12 nimetatud tegevused selle mõiste alla kuuluda, sest viimati nimetatud sättes ei viidata konkreetseid ravimeid puudutavale teabele, nagu nende nimetus, vaid sellega on ravimite reklaamis keelatud esitada teatavat teavet, nagu teave, millega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades ostmise vajalikkust hinnaga.
- 17 Seejärel märgib nimetatud kohus, et direktiiviga 2001/83 on ravimite reklaami valdkond täielikult ühtlustatud. Seoses sellega soovib ta teada, et kui määruse nr 378 punktis 18.12 sätestatud keeld ei vasta ühelegi selle direktiivi artikliga 90 keelatud reklaami osale ja kui eeldada, et see direktiiv on kohaldatav, kas siis on liikmesriikidel õigus näha oma riigisiseses õiguses ette keeld muudele reklaami osadele kui need, mis on keelatud kõnealuse artikliga 90.
- 18 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus lõpetuseks, et Euroopa Kohus on otsustanud, et muude kui direktiivi 2001/83 artiklis 90 sõnaselgelt ette nähtud nõuete kooskõla asjaomase direktiiviga saab hinnata lähtuvalt selle direktiiviga taotletavast eesmärgist soodustada ravimite mõistlikku kasutamist ning lähtuvalt vajadusest takistada mis tahes ülemäärast ja järelemõtlematut reklaami, mis võib rahvatervist kahjustada. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu seisukoha põhjal võib nimetatud direktiivi artikli 87 lõiget 3 koostoimes selle põhjendusega 45 tõlgendada nii, et see lubab liikmesriikidel keelata igasuguse ilmselgelt ülemäärase ja järelemõtlematu ravimireklaami, mis võib rahvatervist kahjustada.
- 19 Neil asjaoludel otsustas Latvijas Republikas Satversmes tiesa (konstitutsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
  - „1. Kas [määruse nr 378 punktis 18.12] osutatud tegevust tuleb pidada ravimite reklaamimiseks direktiivi 2001/83 VIII jaotise („Reklaamimine“) tähenduses?
  2. Kas direktiivi 2001/83 artiklit 90 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, millega täiendatakse loetelu sellest, millisel kujul on reklaam keelatud, ning kehtestatakse rangemaid piiranguid kui need, mis on nimetatud direktiivi artiklis 90 sõnaselgelt ette nähtud?
  3. Kas tuleb asuda seisukohale, et põhikohtuasjas vaidlusalune õigusnorm piirab ravimite reklaamimist eesmärgiga soodustada ravimite mõistlikku kasutamist direktiivi 2001/83 artikli 87 lõike 3 tähenduses?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 20 Euroopa Kohus otsustas 13. juulil 2021 anda käesolev kohtuasi lahendamiseks kolmandale kojale. Samal päeval palus ta Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutel Euroopa Kohtu kodukorra artikli 61 lõike 1 alusel vastata kirjalikult teatavatele küsimustele. Põhikohtuasja algatamist taotlenud isik, Kreeka, Läti ja Poola valitsus ning Euroopa Komisjon vastasid nendele küsimustele.
- 21 Pärast Euroopa Kohtu liikmete osalist väljavahetamist ja sellest tulenenud uuendatud kodade koosseise, andis Euroopa Kohus 13. oktoobri 2021. aasta otsusega selle kohtuasja lahendada neljandale kojale.
- 22 Kohtujurist esitas 9. detsembril 2021 oma ettepaneku ja seejärel menetluse suuline osa lõpetati.
- 23 Kuna neljas koda asus seisukohale, et küsimus, millist mõju avaldavad 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis) (C-649/18, EU:C:2020:764) ja 15. juuli 2021. aasta kohtuotsus DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609) käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsuse küsimustele antavatele vastustele, väärriks analüüsimist suurema kohtukoosseisu poolt, otsustas neljas koda 13. jaanuaril 2022 vastavalt kodukorra artikli 60 lõikele 3 paluda Euroopa Kohtul määrata asi läbivaatamiseks suuremale kohtukoosseisule.
- 24 Euroopa Kohus otsustas 1. veebruaril 2022 määrata see kohtuasi läbivaatamiseks suurkojale.
- 25 Olles kohtujuristi ära kuulanud, määras Euroopa Kohus 2. märtsi 2022. aasta kohtumäärusega EUROAPTIEKA (C-530/20, ei avaldata, EU:C:2022:146) käesolevas kohtuasjas menetluse suulise osa uuendamise vastavalt kodukorra artiklile 83.
- 26 Kohtujurist esitas 9. juunil 2022 täiendava ettepaneku.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 27 Eelotsusetaotlusest ja Euroopa Kohtu kasutuses olevast toimikust nähtub, et Läti kohtud ja haldusasutused tõlgendavad põhikohtuasjas kõne all olevat riigisisest õigusnormi nii, et see on kohaldatav üldsusele suunatud nii konkreetse ravimi reklaamile kui ka kindlaksmääramata ravimite reklaamile, see tähendab ravimitele üldiselt või teatavale kindlaksmääramata ravimite kogumile. Lisaks nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasi puudutab kõnealuse riigisisese sätte õiguspärasust just osas, milles see hõlmab osutatud teist liiki reklaami.
- 28 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 2001/83 artikli 86 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et niisuguse teabe levitamine, millega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades sellise ostmise vajalikkust nende ravimite hinnaga, kuulutades välja erimüügi või rõhutades, et neid ravimeid müüakse koos muude ravimitega, sealhulgas soodsama hinnaga, või koos muude toodetega, on hõlmatud mõistega „ravimite reklaamimine“ osutatud sätte tähenduses, isegi kui see teave ei puuduta mitte konkreetset ravimit, vaid kindlaksmääramata ravimeid.

- 29 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb kõigepealt kindlaks teha, kas mõiste „ravimite reklaamimine“ direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses hõlmab üksnes konkreetse ravimi või ka kindlaksmääramata ravimite reklaami. Seejärel tuleb hinnata, kas niisugused tegevused nagu need, mida hõlmab põhikohtuasjas kõne all olev õigusnorm, võivad kuuluda selle mõiste alla.

Mõiste „ravimite reklaamimine“ ulatus direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses

- 30 Direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 kohaselt hõlmab mõiste „ravimite reklaamimine“ „kõiki ravimite koduüksel propageerimise viise, klientide värbamist või ravimite väljakirjutamise, tarnimise, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendeid“.
- 31 Kuna osutatud sättes ei viita miski riigisisesele õigusele, siis tuleb seda mõistet pidada liidu õiguse autonoomseks mõisteks, mida tuleb tõlgendada ühetaoliselt kogu liidu territooriumil, võttes arvesse mitte ainult selle sätte sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa säte on (vt selle kohta 22. juuni 2021. aasta kohtuotsus *Venezuela vs. nõukogu* (kolmanda riigi puutumus), C-872/19 P, EU:C:2021:507, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Mis puudutab esiteks direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 sõnastust, siis tuleb märkida, et selles sättes on süstemaatiliselt viidatud ravimitele mitmuses. Lisaks on mõiste „ravimite reklaamimine“ selles sättes määratletud väga laialt, nii et see hõlmab kõiki ravimite koduüksel propageerimise viise, klientide värbamist või meelitusvahendeid, mille hulka kuulub ravimite reklaamimine üldsusele, mis ei ole direktiivi artikli 86 lõikes 2 sõnaselgelt välja jäetud (vt selle kohta 5. mai 2011. aasta kohtuotsus *MSD Sharp & Dohme*, C-316/09, EU:C:2011:275, punkt 29).
- 33 Neil asjaoludel ei saa direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 sõnastusest järeldada, et kindlaksmääramata ravimite reklaam ei kuulu selle sätte tähenduses mõiste „ravimite reklaamimine“ alla.
- 34 Mis puudutab teiseks direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 konteksti, siis tuleb märkida, et selle direktiivi VIII ja VIIIa jaotise teatavates sätetes on viidatud „ravimite“ reklaamile, mis osutab sellele, et see reklaam võib puudutada kindlaksmääramata ravimeid, samas kui teistes on viidatud „ravimi“ reklaamile.
- 35 Siiski, mis puudutab ühelt poolt direktiivi 2001/83 VIII jaotise sätteid, nimelt neid, mis asuvad direktiivi artiklites 86–88, siis tuleb märkida, et need sisaldavad kogu ravimireklaami üldnorme ja aluspõhimõtteid (vt selle kohta 5. mai 2011. aasta kohtuotsus *Novo Nordisk*, C-249/09, EU:C:2011:272, punktid 22, 24 ja 25). Sellest järeldub, et need sätted on kohaldatavad igasugusele tegevusele, mille eesmärk on ravimite väljakirjutamist, tarnimist, müüki ja tarbimist edendada, nagu kohtujurist oma 9. detsembri 2021. aasta ettepaneku punktis 44 sisuliselt leidis.
- 36 Seega, isegi kui erinevalt nimetatud direktiivi artiklist 88 viitab direktiivi artikkel 87 sõna-sõnalt „ravimi“ reklaamimisele, on Euroopa Kohus asjaomast artiklit 87 juba tõlgendanud nii, et see sisaldab üldpõhimõtteid, mida kohaldatakse igat liiki ravimireklaami kõigi osade kohta (5. mai 2011. aasta kohtuotsus *Novo Nordisk*, C-249/09, EU:C:2011:272, punkt 25; vt selle kohta ka 8. novembri 2007. aasta kohtuotsus *Gintec*, C-374/05, EU:C:2007:654, punktid 51 ja 55).
- 37 Mis puudutab teiselt poolt direktiivi 2001/83 VIIIa jaotise sätteid, siis on artiklites 89 ja 90, mis näevad ette üldsusele suunatud reklaamile kohaldatavad erieeskirjad, tõepoolest viidatud ravimile ainsuses ja, nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, on selle direktiivi artikli 89 lõike 1 punkti b esimeses taandes sätestatud, et selline reklaam peab sisaldama vähemalt ravimi nime.

- 38 Siiski on kõnealuse direktiivi artikli 89 lõikes 1 sätestatud, et see säte ei piira artikli 88 kohaldamist. Lisaks, nagu Poola valitsus ja Euroopa Komisjon sisuliselt väitsid, ei sea asjaolu, et sama direktiivi artiklites 89 ja 90 sisalduvad erieeskirjad puudutavad konkreetse ravimi reklaami, kahtluse alla direktiivi 2001/83 artikli 86 lõikes 1 sisalduva mõiste „ravimite reklaamimine“ laia määratlust ega selle direktiivi artiklites 86–88 sätestatud normide üldkohaldatavat laadi. Seega ei saa nimetatud direktiivi artiklist 89 järeldada, et mõistet „ravimite reklaamimine“ sama direktiivi artikli 86 lõike 1 tähenduses tuleb mõista nii, et see hõlmab üksnes konkreetse ravimi reklaami.
- 39 Mis kolmandaks puudutab direktiiviga 2001/83 taotletavaid eesmärgi, siis tuleneb selle põhjendusest 2, et direktiivi põhieesmärk on rahvatervise kaitse.
- 40 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et ravimireklaam võib kahjustada rahvatervist (5. mai 2011. aasta kohtuotsus Novo Nordisk, C-249/09, EU:C:2011:272, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika), arvestades tõsiseid tagajärgi tervisele, mis võivad kaasneda retseptiravimite väärkasutuse või ületarbimisega (5. mai 2011. aasta kohtuotsus MSD Sharp & Dohme, C-316/09, EU:C:2011:275, punkt 30), ja riske, mis võivad kaasneda ka käsimüügiravimite ülemäärase ja järelemõtlematu kasutamise (vt selle kohta 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punktid 80 ja 94).
- 41 Tuleb rõhutada ravimite eriomasest laadi, mis oma ravitoime tõttu eristab neid oluliselt teistest kaupadest (vt selle kohta 18. septembri 2019. aasta kohtuotsus VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika). Ravitoime toob kaasa selle, et kui ravimeid tarbitakse vajaduseta või ebaõigesti, võib neil olla väga kahjulik mõju tervisele, ilma et patsient seda manustamise ajal tajuks. Ravimite ületarbimine või väärkasutus toob muu hulgas kaasa liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide finantstasakaalu riski (vt selle kohta 19. mai 2009. aasta kohtuotsus Apothekerkammer des Saarlandes jt, C-171/07 ja C-172/07, EU:C:2009:316, punktid 32 ja 33).
- 42 Nii keelavad ühelt poolt direktiivi 2001/83 artikli 87 lõige 1 ja artikli 88 lõike 1 punkt a eranditult vastavalt kõikide selliste ravimite reklaamimise, millele ei ole antud müügiluba vastavalt liidu õigusele, ja selliste ravimite reklaamimise, mis on saadaval ainult arstireseptiga, ning teiselt poolt võimaldab kõnealuse direktiivi artikli 88 lõige 3 liikmesriikidel keelustada oma territooriumil hüvitamisele kuuluvate ravimite üldsusele reklaamimise.
- 43 Samuti vastab rahvatervise kaitse põhieesmärgile kõnealuse direktiivi artikli 88 lõige 2 koostoimes direktiivi põhjendusega 45, millest tuleneb, et käsimüügiravimite reklaamimine üldsusele on lubatud, arvestades nimetatud direktiivi sätetes ette nähtud tingimusi ja piiranguid (vt selle kohta 11. detsembri 2003. aasta kohtuotsus Deutscher Apothekerverband, C-322/01, EU:C:2003:664, punkt 109, ja 11. juuni 2020. aasta kohtuotsus ratiopharm, C-786/18, EU:C:2020:459, punkt 40), sest selline reklaam võib põhjendusest 45 nähtuvalt kahjustada rahvatervist, kui see on ülemäärane ja järelemõtlematu.
- 44 Rahvatervise kaitse põhieesmärk jääks aga suures osas täitmata, kui direktiivi 2001/83 artikli 86 lõiget 1 tõlgendatakse nii, et ravimite koduüksel propageerimine, klientide värbamine või ravimite väljakirjutamine, tarnimine, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendid, milles ei viidata konkreetsele ravimile, ei ole hõlmatud mõistega „ravimite reklaamimine“ selle sätte tähenduses ega kuulu seega selle direktiiviga reklaamimise suhtes ette nähtud keeldude, tingimuste ja piirangute kohaldamisalasse.

- 45 Nimelt, kuna kindlaksmääramata ravimite reklaam, nagu reklaam, mis hõlmab tervet sama patoloogia raviks mõeldud ravimite klassi, võib hõlmata ka retseptiravimeid või hüvitamisele kuuluvaid ravimeid, võtaks nimetatud reklaami direktiivi 2001/83 ravimite reklaami käsitlevate sätete kohaldamisalast väljajätmine direktiivi artikli 88 lõike 1 punktis a ja lõikes 3 sätestatud keeldudelt suures osas nende soovitava toime, kuna siis ei hõlmaks see keeld mis tahes reklaami, mis konkreetset ei puuduta sellesse ravimiklassi kuuluvat ravimit.
- 46 Lisaks, nagu kohtujurist oma 9. detsembri 2021. aasta ettepaneku punktides 41, 56 ja 60 sisuliselt märkis, võib kindlaksmääramata käsimüügiravimite kogumile tehtav reklaam, nagu kogu apteegis müüdavate ravimite valikut puudutav reklaam, olla samal alusel kui üheainsa konkreetse ravimi reklaam ülemäärane ja järelemõtlematu ning seega kahjustada tervist, meelitades tarbijaid asjaomaste ravimite ületarbimisele või väärkasutusele.
- 47 Seega tuleneb direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 grammatilisest, süstemaatilise ja teleoloogilisest tõlgendamisest, et mõiste „ravimite reklaamimine“ selle sätte tähenduses hõlmab kõiki konkreetse ravimi või kindlaksmääramata ravimite koduüksel propageerimise viise, klientide värbamist või konkreetse ravimi või kindlaksmääramata ravimite väljakirjutamise, tarnimise, müügi ja tarbimise edendamiseks mõeldud meelitusvahendeid.
- 48 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsusega A (ravimireklaam ja -müük internetis) (C-649/18, EU:C:2020:764) ja 15. juuli 2020. aasta kohtuotsusega DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609) ei saa põhjendada direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 teistsugust tõlgendamist.
- 49 Kohtuasi, milles tehti 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis) (C-649/18, EU:C:2020:764), puudutas teatavas liikmesriigis asuva apteegi tegevust, mis seisnes selles, et tema ravimite internetimüügi teenustele tehti mitmesugust ja ulatuslikku reklaamikampaaniat, mis oli suunatud teise liikmesriigi tarbijatele. Euroopa Kohus asus sisuliselt seisukohale, et ravimite internetimüügi teenuste reklaam ei kuulu mitte direktiivi 2001/83 ravimite reklaami käsitlevate sätete kohaldamisalasse, vaid Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT 2000, L 178, lk 1; ELT eriväljaanne 13/25, lk 399) kohaldamisalasse (vt selle kohta 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus A (ravimireklaam ja -müük internetis), C-649/18, EU:C:2020:764, punktid 50 ja 59).
- 50 Mis puudutab 15. juuli 2021. aasta kohtuotsuse DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609) aluseks olnud kohtuasja, siis see puudutas apteegi reklaamikampaaniat reklaammängu vormis, mis andis osalejatele võimaluse võita muid igapäevaelu esemeid peale ravimite, kusjuures mängus osalemiseks tuli saata retseptiravimi tellimus. Nimetatud konkreetsetes kontekstis otsustas Euroopa Kohus kõnealuse kohtuotsuse punktides 21 ja 22, et sellise reklaamikampaania eesmärk ei ole mitte mõjutada kliendi konkreetse ravimi valikut, vaid sellele järgnevat, vastava ravimi ostu sooritamiseks tehtavat apteegi valikut, mistõttu selline reklaamikampaania ei kuulu direktiivi 2001/83 VIII jaotise kohaldamisalasse.
- 51 Vaatamata sellele, mida on märgitud 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsuse A (ravimireklaam ja -müük internetis) (C-649/18, EU:C:2020:764) punktis 50 ja 15. juuli 2021. aasta kohtuotsuse DocMorris (C-190/20, EU:C:2021:609) punktis 20, ei ole direktiivi 2001/83 ravimite reklaamimist käsitlevate sätete kohaldamisala piiratud üksnes konkreetsete ravimite reklaamimisega.

Sellise tegevuse nagu põhikohtuasjas kõne all oleva riigisisese sättega hõlmatud tegevuse kvalifitseerimine ravimi reklaamimiseks direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses

- 52 Direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 sõnastusest nähtub, et selle sätte tähenduses on mõiste „ravimite reklaamimine“ põhiline tunnusjoon vastava sõnumi eesmärk, millel on määrav roll reklaami eristamisel tavalisest teabest. Kui sõnumi eesmärk on edendada ravimite väljakirjutamist, tarnimist, müüki ja tarbimist, on tegemist direktiivi 2001/83 mõttes reklaamimisega. Seevastu ei laiene nimetatud direktiivi ravimite reklaamimist reguleerivad sätted puhtalt teabe edastamisele suunatud osutustele, millel puudub müügiedenduslik eesmärk (vt 5. mai 2011. aasta kohtuotsus MSD Sharp & Dohme, C-316/09, EU:C:2011:275, punktid 31 ja 32).
- 53 Käesolevas kohtuasjas nähtub eelotsusetaotlusest, et tegevus, mille suhtes põhikohtuasjas kõne all olevat riigisisest õigusnormi kohaldatakse, ei puuduta pelgalt üldsusele ravimite kohta teabe levitamist, näiteks objektiivset teavet ravimite hinna kohta, vaid nendega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades sellise ostmise vajalikkust ravimi hinnaga, kuulutades välja erimüügi või koos teiste ravimitega kombineeritud müügi, pakkudes vastavalt olukorrale soodsamat hinda või muid selle apteegi müüdavaid tooteid.
- 54 Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, näib, et sellisel tegevusel on müügiedenduslik eesmärk ja see kuulub seega direktiivi 2001/83 artikli 86 lõike 1 tähenduses mõiste „ravimite reklaamimine“ alla.
- 55 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2001/83 artikli 86 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et niisuguse teabe levitamine, millega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades sellise ostmise vajalikkust nende ravimite hinnaga, kuulutades välja erimüügi või rõhutades, et neid ravimeid müüakse koos muude ravimitega, sealhulgas soodsama hinnaga, või koos muude toodetega, on hõlmatud mõistega „ravimite reklaamimine“ osutatud sätte tähenduses, isegi kui see teave ei puuduta mitte konkreetset ravimit, vaid kindlaksmääramata ravimeid.

Teine ja kolmas küsimus

- 56 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada esiteks seda, kas direktiivi 2001/83 artikli 87 lõiget 3 ja artiklit 90 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisene õigusnorm, millega kehtestatakse piirangud, mida ei ole nimetatud artiklis 90 ette nähtud, keelates ravimite üldsusele suunatud reklaamis kasutada teavet, millega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades sellise ostmise vajalikkust nende ravimite hinnaga, kuulutades välja erimüügi või rõhutades, et neid ravimeid müüakse koos muude ravimitega, sealhulgas soodsama hinnaga, või koos muude toodetega. Teiseks küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas sellist riigisisest sätet saab käsitada nii, et selle eesmärk on soodustada ravimite mõistlikku kasutamist kõnealuse direktiivi artikli 87 lõike 3 tähenduses.
- 57 Kõigepealt tuleb märkida, et vastavalt Läti valitsuse poolt Euroopa Kohtule esitatud teabele, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, reguleerib põhikohtuasjas kõne all olev riigisisene õigusnorm üksnes selliste ravimite reklaamimist üldsusele, millele on antud müügiluba ning mis ei ole retseptiravimid ega hüvitamisele kuuluvad ravimid. Nimelt märkis Läti valitsus oma vastuses Euroopa Kohtu kirjalikele küsimustele, et müügiloata ravimite, retseptiravimite või hüvitamisele kuuluvate ravimite reklaam on Lätis vastavalt direktiivi 2001/83 artikli 87 lõikele 1 ja artikli 88 lõike 1 punktile a ja lõikele 3 keelatud.

58 Pärast selle täpsustuse tegemist tuleb esitatud küsimustele vastamiseks kõigepealt kindlaks teha, kas direktiivi 2001/83 artikli 87 lõige 3 lubab liikmesriikidel ravimite mõistliku kasutamise soodustamiseks keelata lisada käsimüügiravimite ja hüvitamisele mittekuuluvate ravimite reklaami muid sisu elemente peale nende, mis on ette nähtud selle direktiivi artiklis 90, ning seejärel, kas selline keeld, nagu on ette nähtud põhikohtuasjas kõne all olevas riigisiseses sättes, hõlmab tegelikult reklaami sisu elemente, mis sellist mõistlikku kasutamist ei soodusta.

Liikmesriikide õigus keelata käsimüügiravimite või hüvitamisele mittekuuluvate ravimite üldsusele suunatud reklaamis muude kui direktiivi 2001/83 artiklis 90 nimetatud reklaami sisu elementide kasutamist

59 Kuna ravimireklaam võib kahjustada rahvatervist, sealhulgas juhul, kui see puudutab käsimüügiravimeid, kehtivad sellise reklaami suhtes direktiivis 2001/83 ette nähtud keelud, tingimused ja piirangud, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 40–43.

60 Lisaks on direktiiviga 2001/83 ravimite reklaami valdkond täielikult ühtlustatud. Seega on olukorras, kus liikmesriikidele ei ole otsesõnu nähtud ette võimalust kehtestada teistsuguseid eeskirju, ainsad nõuded, mida liikmesriigid võivad ravimite reklaami suhtes ette näha, kõnealuse direktiiviga kehtestatud nõuded (vt selle kohta 8. novembri 2007. aasta kohtuotsus Gintec, C-374/05, EU:C:2007:654, punktid 20 ja 25).

61 Mis puudutab käsimüügiravimite ning hüvitamisele mittekuuluvate ravimite üldsusele suunatud reklaami, nagu see, mida puudutab põhikohtuasjas kõne all olev riigisisene õigusnorm, siis kuuluvad tingimuste ja piirangute hulka, mis seavad direktiivi 2001/83 artikli 88 lõikes 2 ette nähtud põhimõttelisele reklaami lubatavusele raamid, need tingimused ja piirangud, mis on sätestatud kõnealuse direktiivi artiklites 87, 89 ja 90.

62 Seoses konkreetsemalt sellega, kuidas suhestuvad omavahel direktiivi 2001/83 artikli 87 lõikes 3 ette nähtud nõue, et nimetatud reklaamiga peab olema soodustatud ravimite mõistlik kasutamine, ja artiklis 90 nimetatud piirangud, mis on esitatud lubamatute reklaami sisu elementide loetelu kujul, siis tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et asjaolu, et asjaomane direktiiv ja eelkõige artikkel 90 ei sisalda teatavaid reklaami sisu elemente käsitlevat erinormi, ei takista direktiivi põhjenduses 45 nimetatud eesmärki järgides – milleks on ära hoida igasugust ravimite ülemäärast ja järelemõtlematut reklaamimist – seda, et liikmesriigid keelavad sama direktiivi artikli 87 lõike 3 alusel sellised reklaami sisu elemendid põhjusel, et need soodustavad ravimi ebamõistlikku kasutamist (vt selle kohta 8. novembri 2007. aasta kohtuotsus Gintec, C-374/05, EU:C:2007:654, punktid 51, 55 ja 59).

63 Seega, isegi kui direktiivi 2001/83 artikli 88 lõikest 2 tuleneb, et käsimüügiravimite reklaam on lubatud, peavad liikmesriigid selleks, et vastavalt selle direktiivi põhjendustes 2 ja 45 ette nähtud kaitse tagamise põhieesmärgile ennetada rahvatervisele ohu ilmnemist, keelama käsimüügiravimite ning hüvitamisele mittekuuluvate ravimite reklaamis selliste reklaami sisu elementide kasutamist, mis soodustavad ravimi ebamõistlikku kasutamist.

64 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et direktiivi 2001/83 artikli 87 lõiget 3 tuleb sama direktiivi põhjendust 45 arvestades tõlgendada nii, et liikmesriigid peavad keelama käsimüügiravimite ning hüvitamisele mittekuuluvate ravimite üldsusele suunatud reklaamis muude sisu elementide kasutamise kui need, mis on sätestatud selle direktiivi artiklis 90, kui niisugused reklaami sisu elemendid võivad soodustada ravimite ebamõistlikku kasutamist.

Põhikohtuasjas kõne all olevad keelud

- 65 Mis puudutab küsimust, kas niisugused keelud, nagu on kõne all põhikohtuasjas, puudutavad taolisi reklaami sisu elemente, siis tuleb märkida, et nagu kohtujurist oma 9. juuni 2022. aasta täiendava ettepaneku punktis 30 rõhutas, hindab lõpptarbija käsimumüügiravimite ning hüvitamisele mittekuuluvate ravimite puhul sageli ise ilma arsti abita niisuguste ravimite ostmise kasulikkust või vajalikkust. Tarbijal ei ole aga tingimata spetsiifilisi ja objektiivseid teadmisi, mis võimaldaksid tal nende ravitoimet hinnata. Reklaam võib seega avaldada eriti olulist mõju tarbija hinnangule ja valikule nii ravimi kvaliteedi kui ka ostetava koguse osas.
- 66 Nagu kohtujurist oma 9. detsembri 2021. aasta ettepaneku punktides 87 ja 88 märkis, võivad nimetatud kontekstis sellised reklaami sisu elemendid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, meelitada tarbijaid käsimumüügiravimeid ning hüvitamisele mittekuuluvaid ravimeid ostma, lähtudes nende ravimite hinnaga seotud majanduslikust kriteeriumist. Järelikult võivad need ajendada tarbijaid asjaomaseid ravimeid ostma ja tarbima, ilma et oleks antud objektiivset hinnangut, mis põhineb vastavate ravimite ravitoimel ja konkreetsetel meditsiinilistel vajadustel.
- 67 Reklaam, mis juhib tarbija tähelepanu kõrvale ravimi võtmise vajaduse objektiivselt hindamiselt, ergutab ravimi ebamõistlikku ja ülemäärast kasutamist (vt selle kohta 8. novembri 2007. aasta kohtuotsus *Gintec*, C-374/05, EU:C:2007:654, punkt 56).
- 68 Selline ravimite ebamõistlik ja ülemäärane kasutamine võib tuleneda ka reklaamist, mis nagu põhikohtuasjas kõne all olevas riigisiseses sättes viidatud sooduspakkumisi või ravimite ja muude toodete kombineeritud müüki puudutav reklaam samastab ravimid teiste tarbekaupadega, millele tehakse üldiselt allahindlusi ja sooduspakkumisi, kui tehtavad kulutused ületavad teatavat määra.
- 69 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et kuna niisugused keelud, nagu on ette nähtud põhikohtuasjas kõne all olevas sättes, takistavad käsimumüügiravimite ebamõistlikku ja ülemäärast kasutamist ergutavate reklaami sisu elementide levitamist, siis need vastavad rahvatervise kaitse põhieesmärgile.
- 70 Sellega seoses on oluline meeles pidada, et nimetatud keeldude ese ei ole vastavate ravimite kohta üksnes informatiivsete ja müügi edenduselise eesmärgita andmete levitamine, vaid niisuguse sisu levitamine, mille eesmärk on ergutada asjaomaste ravimite ostmist kas viitega nende hinnale, erimumüügile või kombineeritud müügile koos muude ravimitega, vajaduse korral soodsama hinnaga, või koos muude toodetega.
- 71 Euroopa Kohus on tõepoolest otsustanud, et inimeste tervise ja elu tõhus kaitse nõuab muu hulgas seda, et ravimeid müüdaks mõistlike hindadega, ja seetõttu võib hinnakonkurents olla patsiendi kasuks, kuna see võimaldab vajaduse korral pakkuda ravimeid soodsamate hindadega (vt selle kohta 19. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus *Deutsche Parkinson Vereinigung*, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 72 Euroopa Kohtu kasutuses olevast toimikust nähtub siiski, et põhikohtuasjas kõne all olevas riigisiseses õigusnormis on piiratud sooduspakkumiste või kombineeritud müügi reklaamimise või ka hinnal põhineva reklaamimise keelamisega, ilma et see siiski kahjustaks ravimite turustamisega tegelevate üksuste võimalust, mis on Läti õiguses tunnustatud, teha ravimite ja muude tervishoiutoodete müümisel allahindlusi ja sooduspakkumisi.

- 73 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 2001/83 artikli 87 lõiget 3 ja artiklit 90 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisene õigusnorm, millega keelatakse käsimüügiravimite ning hüvitamisele mittekuuluvate ravimite üldsusele suunatud reklaamis sellise teabe kasutamine, millega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades sellise ostmise vajalikkust nende ravimite hinnaga, kuulutades välja erimüügi või rõhutades, et neid ravimeid müüakse koos muude ravimitega, sealhulgas soodsama hinnaga, või koos muude toodetega.

Kohtukulud

- 74 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. novembri 2001. aasta direktiivi 2001/83/EÜ inimtervishoius kasutatavaid ravimeid käsitlevate ühenduse eeskirjade kohta, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiviga 2004/27/EÜ, artikli 86 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

niisuguse teabe levitamine, millega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades sellise ostmise vajalikkust nende ravimite hinnaga, kuulutades välja erimüügi või rõhutades, et neid ravimeid müüakse koos muude ravimitega, sealhulgas soodsama hinnaga, või koos muude toodetega, on hõlmatud mõistega „ravimite reklaamimine“ osutatud sätte tähenduses, isegi kui see teave ei puuduta mitte konkreetset ravimit, vaid kindlaksmääramata ravimeid.

2. Direktiivi 2001/83, mida on muudetud direktiiviga 2004/27, artikli 87 lõiget 3 ja artiklit 90

tuleb tõlgendada nii, et

nendega ei ole vastuolus riigisisene õigusnorm, millega keelatakse käsimüügiravimite ning hüvitamisele mittekuuluvate ravimite üldsusele suunatud reklaamis sellise teabe kasutamine, millega ergutatakse ravimeid ostma, õigustades sellise ostmise vajalikkust nende ravimite hinnaga, kuulutades välja erimüügi või rõhutades, et neid ravimeid müüakse koos muude ravimitega, sealhulgas soodsama hinnaga, või koos muude toodetega.

Allkirjad